

**ZPRAVODAJSKÁ TIPAŘSKÁ AKCE FRANZE DOBIANERA.
PŘÍKLAD PRÁCE ČESKOSLOVENSKÉ ROZVĚDKY
PŘED 2. SVĚTOVOU VÁLKOU**

MILAN VYHLÍDAL

The aim of the article is to introduce a less known chapter from the history of Czechoslovak military intelligence before World War II. This is a recruitment action through a fictive banking institution of Franz Dobianer and secret intelligence center in the border region with Germany. The article shows the methods of work of Czechoslovak military intelligence against Nazi Germany and it is based on an analysis of archival sources from the Military Historical Archive, Archive of Security Services, National Archives in Prague (Czech Republic) and Bundesarchiv – Militärarchiv in Freiburg (Germany).

Key words: Military Intelligence; Counterintelligence; Abwehr; espionage; Nazi Germany; Czechoslovakia; Franz Dobianer; František Fárek; Ludvík Novotný.

Problematika československého vojenského zpravodajství se již v minulých letech stala objektem výzkumu ze strany jak badatelů, tak profesionálních historiků. Přesto se v uvedené oblasti nacházejí dosud ne zcela zmapovaná místa, která by ve všech ohledech stála za zveřejnění.

Pří zmínce o československém předválečném zpravodajství se zřejmě každému vybaví jméno přednosta pátrací skupiny B 2. (zpravodajského) oddělení Hlavního štábu plk. gšt. Františka Moravce, který ve spojení se svým agentem A-54, alias Paulem Thümmelem, napevno zakotvil v obecném povědomí široké veřejnosti. Ve stínu uvedeného tandemu ale pak stojí další zpravodajští důstojníci a řada dalších zpravodajských ofenzivních akcí mířených proti nacistickému Německu.¹

K dalším zajímavým akcím československého ofenzivního zpravodajství patří tipařská akce realizována z tzv. Předsunutých agenturních ústředí (PAÚ) v severních Čechách pod vedením zpravodajského důstojníka špkt. Františka Fárka. Další klíčovou osobou se v uvedené věci stal spolupracovník československé rozvědky Franz Dobianer a posléze také kontroverzní zpravodajec špkt. Ludvík Novotný.

Studium problematiky předválečného zpravodajství je obecně provázáno celou řadou obtíží. Badatelé i historici jsou značně limitováni nedostatkem původní materie. Ta vzala za své kvůli neodvratným skartačním zásahům let 1938 a 1939. Určitým způsobem bude takto limitován také následující příspěvek, který bohužel prozatím nemůže plně zhodnotit přínos uvedené akce pro československé zpravodajství. V každém ohledu nám ale poslouží jako příklad práce československé rozvědky při pronikání do bezpečnostních struktur nacistického Německa.

¹ K problematice nejnověji například: STRAKA, K.: *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejích výsledků z let 1933–1939. Zpravodajské ústředí*. Praha 2017.

Podkladem následujícího textu se staly především archiválie a písemnosti uložené ve Vojenském ústředním archivu – Vojenském historickém archivu, Archivu bezpečnostních složek, Národním archivu a v neposlední řadě také v německém Bundesarchiv-Militärarchiv ve Freiburgu. Důležitý pramen také představují vzpomínkové práce významného aktéra tehdejších událostí Františka Fárka.

Zpravodajský důstojník František Fárek

Osud Františka Fárka byl z počátku podobný dalším statisícům mužů z českých zemí, kteří prošli frontami světového konfliktu. Po maturitě v roce 1915 narukoval na italskou frontu. Zde prošel těžkými boji a byl také několikrát raněn. Vznik republiky ho zastihl na dovolené v jeho rodném Lipníku nad Bečvou. Tehdy využil situace a přihlásil se do nově vznikající československé armády a v hodnosti nadporučíka dobrovolně odejel na Slovensko, pro změnu bojovat proti maďarským bolševikům. V těžkých bojích mu ale šrapnel roztříštil stehenní kost, což si vyžádalo mnohaměsíční léčení a svým způsobem mu to razantně ovlivnilo vojenskou kariéru. Po vyléčení již nehrozil jeho návrat k plnohodnotné polní službě a v roce 1921 se stal zpravodajským důstojníkem. Nejprve sloužil u nižších jednotek na Slovensku. Ve vojenské hierarchii ale postupoval, až se v roce 1928 stal přednostou pátrací služby na Zemském vojenském velitelství v Košicích. Zásadní zlom v jeho vojenské kariéře nastal na podzim roku 1929, kdy byl přidělen do Prahy ke 2. (zpravodajskému) oddělení HŠ MNO. Po nástupu do zpravodajského ústředí Fárek převzal maďarský referát výzvědné sekce P-1 pátrací skupiny B. Svou roli zde bezesporu sehrály zkušenosti nabyté během jeho slovenského působení.²

Počátkem třicátých let československá zpravodajská služba zavedla po polském vzoru systém tzv. předsunutých ústředí. Byly umístěny v pohraničí a zpočátku vznikly pouze dvě. První figurovala jako skupina proti Lužici s dislokací v Liberci a pro další běh událostí je důležité zmínit, že vedením byl pověřen právě tehdejší kapitán František Fárek. Druhá pak vznikla jako skupina proti Sasku se stanovištěm v Litoměřicích. V zásadě šlo o budoucí a již zmíněné Předsunuté agenturní ústředí (PAÚ).³

Město Liberec naši zpravodajci nevybrali náhodou. Mimo logickou blízkost státní hranice se zde nacházelo policejní ředitelství a četnické oddělení, čehož se při práci také značně využívalo. Velitel četnictva v Liberci mjr. Bohuslav Zemánek zde Fárkovi pomohl vyhledat vhodný zpravodajský byt. Z důvodu nutného utajení se Fárek ve městě pohyboval pod krytím identity pojišťovacího úředníka Františka Steinera. Jak František Fárek později uváděl, tak se Liberec stal spíše symbolickým sídlem, určitým útočištěm, protože v rámci služebního zařazení se v pohraničí neustále pohyboval.⁴

² FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 93, 97; Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv (dále VÚA–VHA), Sb. Kvalifikační listiny, Kvalifikační listina Františka Fárka, *Kvalifikační listina – Prvopis* a FÁREK, F.: *Řízené rozhovory* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 5.

³ STRAKA, K.: *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933–1939. Zpravodajské ústředí*. Praha 2017, s. 35–36; FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 120–122.

⁴ FÁREK, F.: *Řízené rozhovory* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 10–11 a FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 141–143.

Bankovní dům Franze Dobianera

Právě Fárkovo působení v Liberci je spojeno s jednou důmyslnou zpravodajskou akcí československé rozvědky.⁵ Před zrodem tohoto zpravodajského podniku stála v podstatě náhoda. Koncem roku 1931 byl škpt. Fárek v Liberci upozorněn na osobu, která do Liberce často jezdila s aktovkou nabitou písemnostmi. Po fingovaném předvedení na policii se zpravodajský důstojník seznámil také s obsahem zmíněného zavazadla – obsahovala žádosti říšských Němců o peněžní půjčky. Dotyčný policii sdělil, že je finančním makléřem jistého Dobianera, který se zabývá poskytováním půjček úvěruschopným lidem v Německu.⁶

Jak na policii Fárek zjistil, tak se jednalo o Franze Dobianera, Dotyčný pobýval v Liberci již od prosince roku 1929. Fárka tento člověk zaujal, a i když ještě neměl jasnou představu o možném využití, rozhodl se s ním setkat. Jak František Fárek po válce uvedl, Dobianer se ihned dovítí, o co má jít a sám se měl jako velice užitečný nabídnout.⁷

Není se co divit. Dobianer měl totiž v Československu značně křehké postavení. Jeho osobní doklady nebyly v pořádku a disponoval pouze provizorním povolením k pobytu. Do Československa navíc dostal nelegálně z Německa svoji přítelkyni. Značně zajímavý byl také jeho životní příběh a důvody, kvůli kterým musel Německo opustit. Původem český Němec Franz Dobianer se narodil 1. října 1886 v Miroslavi nedaleko Znojma. Po narukování do 1. světové války sloužil u K. K. Train Division Nr. 2 a u Ersatzabteilung der K. K. Kraftfahrtruppe ve Vídni. V červnu roku 1917 byl superarbitrován a po válce odešel z Vídně do Berlína. V Německu našel zaměstnání v továrně na zemědělské stroje, které prodával do Ruska, kde mimo jiné také delší dobu pobýval. Posléze se vrátil do Berlína a začal si vydělávat poskytováním finančních úvěrů. Jeho aktivity zřejmě nebyly založeny na zcela legální bázi, a tak se o něj začala zajímat kriminální policie. Dobianerovi nezbývalo nic jiného, než se uchýlit do staré vlasti. Na své finanční aktivity však nerezignoval a realizoval je i nadále, a to prostřednictvím svých makléřů a z československého území. Fárka napadlo Dobianerovy úvěrové aktivity cílené na různé osoby napříč německou společností využít pro potřeby československé rozvědky.⁸

S možností mezi Dobianerovými dlužníky tipovat spolupracovníky posléze souhlasili také Fárkovi pražští nadřízení. V dubnu roku 1931, již ve službách československé rozvědky, se Dobianer přestěhoval do Podmokel. Opatřil si vůz, zakoupil reprezentativní vilu a s požehnáním vojenské rozvědky začal provozovat soukromý bankovní závod, který později fungoval pod názvem Deutsche Kreditverwertung. Současně nechal v říšskoněmeckých časopisech vydávat inzeráty nabízející výhodné půjčky. V krátkém čase začaly přes prostředníky do Podmokel přicházet stovky žádostí o úvěr.⁹

⁵ O uvedené zpravodajské akci se František Fárek zmiňuje ve své publikaci *Stopy mizi v archivu*. Určité zmínky se dostaly také do memoárové práce tehdejšího přednosty pátrací skupiny B 2, oddělení – MORAVEC, F.: *Špión, jemuž nevěřili*. Praha 1990, s. 77–78 a postupem doby také do literatury faktu, např. HOLUB, O.: *Trumfy komisaře Geisslera*. Ústí nad Labem 1988, s. 108–115.

⁶ FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 159.

⁷ FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 160; Národní archiv (dále NA), f. Policejní ředitelství Praha II – Zpravodajská ústředna při policejním ředitelství Praha (f. 200), sign. 200-69-36, *Dobianer František Josef*; Státní okresní archiv Liberec (dále SOKA Liberec), Pobytové přihlášky (řada 1900–1938), *Dobianer Franz Josef*.

⁸ Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), f. Německé soudy v Říši (f. 141), sign. 141-70-6, *Im Namen des Deutschen Volkes*, fol. 52 a VÚA–VHA, Sb. Kmenové listiny, Kmenová listina Franze Dobianera.

⁹ FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 163, 166–167; ABS, f. Mapy zpráv zpracované studijním ústavem MV (f. Z), sign. Z-6-314-1/75–77 a SOKA Liberec, Pobytové přihlášky (řada 1900–1938), *Dobianer Franz Josef*.

Škpt. František Fárek došlé žádosti třídil a logicky ho zajímali především zájemci o půjčku z okruhu zaměstnanců státní správy a ozbrojených sborů. Tyto žádosti se dávaly zvláště a zbylé byly vyřízeny podle běžných obchodních zvyklostí. Konečný nábor pak probíhal individuálně. Zájemce očekával majitel bankovního domu spolu se zpravodajským důstojníkem. Taktika konečné fáze byla různá, zcela v závislosti na situaci a povaze jedince. Někdy stačila nabídka vedlejšího výdělků, někdy byly požadovány malé a na první pohled nevinné úsluhy. Umně se přitom využívalo psychické převahy. Zájemci o půjčku se totiž nacházeli pod značným tlakem a často tak byli odhodlaní v podstatě ke všemu.¹⁰

Ze zajímavých agentů, které se podařilo získat uvedených nábořem lze uvést například přednostu německého Grenzkomisariátu (pasové kontroly) na společném nádraží v Děčíně Bruna Kurta Ulbrichta. Finanční nesnáze ho vehnali do náruče Dobianerova ústavu a z počátku se jednalo o nevědomého spolupracovníka, když za úplatu zařizoval různým osobám a jejich zavazadlům bezproblémové odbavení na hranicích, čehož československá zpravodajská služba využívala. Vědomým spolupracovníkem se stal až později. Poté jednou měsíčně donášel na schůzky oběžníky se seznamy osob, po kterých pátrá německá policie. Bohužel nejednalo se o opatrného člověka a svým rozmařilým a nákladným životem na sebe upozornil německou tajnou policii.¹¹

Obdobným způsobem severočeská předsunutá ústředna pod Fárkovým vedením získala například policejního inspektora z Lipska Maxe Johanese Gasta a německého poddůstojníka z vojenského hřebčince ve městě Militich Otto Dempwolffa, který pod krycí značkou C-2023 rozvědce podával zprávy o své posádce a organizaci a výcviku remontní eskadrony.¹²

V uvedené době došlo k významným změnám v československém ofenzivním zpravodajství, které do budoucna poznamenaly vlastní činnost jednotlivých předsunutých agenturních ústředí. Dosavadní přednosta pátrací skupiny a Fárkův přítel plk. Mojmir Soukup byl v roce 1934 ve funkci nahrazen mladším a ambicióznějším pplk. gšt. Františkem Moravcem. S Moravcovým razantním nástupem se navíc změnilo také zaměření skupiny. Oproti dřívějšímu zaměření na informace hlubších a širších vojenskopolitických souvislostí se začala přímočaře prosazovat užší a vyhraněná vojenská koncepce.¹³

Přes určitou vzájemnou animozitu František Fárek podtrhl Moravcovu činnost ve spojitosti s významnou reorganizací výzvědného zpravodajství dotýkající se právě činnosti zpravodajských expozitur v československém pohraničí. Podle Fárka byla velkoryse založená, v každém směru účelná a umožňující plné rozvinutí tvůrčích schopností pověřených orgánů, jejich zpravodajské techniky a metodiky. Mimo to podporovala vzájemnou soutěživost mezi ústřednami.¹⁴

Reorganizace se nutně dotkla jak stávajících předsunutých agenturních ústředí, tak vlastního personálu. Po změnách se František Fárek objevil na nové a podle jeho slov také dočasné a lépe personálně vybavené zpravodajské ústředně v Ústí nad Labem, které tehdy přednostoval již zmíněný škpt. Ludvík Novotný. Z analýzy dostupných materiálů vyplývá, že v určitých intervalech docházelo k určitým změnám v realizaci Dobianerova podniku, respektive k jeho ukon-

¹⁰ FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 168, 177–179; ABS, f. Mapy zpráv zpracované studijním ústavem MV (f. Z), sign. Z-6-314-1/75–77.

¹¹ FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 186, 194–195, 202; ABS, f. Mapy zpráv zpracované studijním ústavem MV (f. Z), sign. Z-6-314-1/78.

¹² ABS, f. Mapy zpráv zpracované studijním ústavem MV (f. Z), sign. Z-6-314-1/79; VÚA–VHA, f. VZ I, k. 4, *Věc: Činnost Tety – závady*, 26. květen 1937.

¹³ FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 126 a STRAKA, K.: *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933–1939. Zpravodajské ústředí*. Praha 2017, s. 49 a 243.

¹⁴ FÁREK, F.: *Z historie zpravodajské služby* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 259.

čení a zahájení dalšího, pravděpodobně s jinými makléři, případně pod jiným názvem bankovního ústavu. Právě ústecká ústředna se měla začátkem roku 1936 stát střediskem pro organizaci nové půjčkové akce. Z důvodu přestavby německé armády mělo být tipování zaměřeno na příslušníky ozbrojených sil, zaměstnance drah, či pracovníky podniků zabývajících se válečnou výrobou. Doba k vyvolání akce se československým zpravodajcům zdála více než vhodná, protože v Německu panovaly drahotní poměry a armáda byla doplňována novými lidmi různého charakteru.¹⁵

V souvislosti s tím v létě roku 1936 také Franz Dobianer získal novou identitu. Pomocí falešných dokladů nyní vystupoval jako Josef Müller, ředitel, nar. 4. dubna 1894 v Brně, s příslušností do Brna, bytem Praha XIX Dostálova ulice č. 18.¹⁶

Na podzim roku 1936 se PAÚ z bezpečnostních důvodů přestěhovala do Litoměřic. V novém místě získala také krycí jméno inspirované osobou z české mytologie – Teta. Ústředny v Ústí nad Labem a v Litoměřicích byly lépe personálně vybaveny a mimo Františka Fárka a přednosty škpt. Ludvíka Novotného tam pracovali ještě další zpravodajští důstojníci.¹⁷

Z dostupných materiálů vyplývá, že nejpozději v březnu roku 1937 měl již německý Abwehr určité povědomí o pohraničních zpravodajských ústřednách. Jeho pozornosti tak neunikla ani ústředna v Ústí nad Labem, a co hůře, tak ani vazba ústecké zpravodajské ústředny s Děčínem a Podmokly, kde se realizovala Dobianerova tipářská akce, tak ani osoba Franze Dobianera alias Josefa Müllera. Již na přelomu let 1936 a 1937 se pod drobnohled německých zpravodajců dostal také škpt. František Fárek s škpt. Ludvíkem Novotným. Abwehr měl na uvedených důstojnících evidentní zájem a zajímal se o jakoukoli informaci. V patrnosti například vedl jejich pražská bydliště, poznávací značky automobilů atd.¹⁸

Tristní bylo, že Němci postupem doby také odhalili způsob a metody práce našich zpravodajců v severočeském pohraničí. Postupným šetřením přišli na více než šest stovek německých státních příslušníků, kteří při hledání úvěru vešli do kontaktu s Dobianerovým – Müllerovým úvěrovým podnikem. Německou stranu navíc zarazil rozsah zpravodajského náboru v Německu. Podle prvotních předpokladů totiž Dobianerova klientela nepocházela z pohraničních regionů, ale v podstatě z celého území Německa. V souvislosti s tím německá policie spustila rozsáhlou akci a v jejích sítích uvízlo také množství Dobianerových německých makléřů.¹⁹

Pozornosti československé rozvědky ale dění na druhé straně hranice neušlo. O zatýkání Dobianerových makléřů v Německu věděla, bohužel prozatím netušila, zda je policie zatkla z devizových podvodů nebo kvůli podezření ze špionáže. Ve stejné době se německá strana dokonce Františka Dobianera pokusila vylákat na své území. Z uvedených důvodů přestalo být Pod starou adresou „*Direktor Müller – Deutsche Kreditverwertung*“ navazováno spojení. Poštovní schránka se sice ještě po nějakou dobu udržovala, ale ze 400 tipů byli vybráni pouze ti nejspoktější. Přednosta pražské Agenturní pátrací ústředny I, pod kterou PAÚ Teta spadala,

¹⁵ VÚA–VHA, Velitelství vojenské zpravodajské služby (f. 37), sign. 37-382-2, *Věc: Akce pro získávání nových typů – návrh*, fol. 96 a FÁREK, F.: *Řízené rozhovory* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 10–13.

¹⁶ VÚA–VHA, Velitelství vojenské zpravodajské služby (f. 37), sign. 37-382-2, *Věc: Vystavení legitimací pro dův. 5037*, fol. 92–93.

¹⁷ FÁREK, F.: *Řízené rozhovory* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 10–13 a TITL, Z.: *Rekonstrukce vývoje organizační struktury a personálii československého vojenského výzvědného zpravodajství (do 15. března 1939)*. 1. část – stať. Praha 1995, s. 29 a 39.

¹⁸ Bundesarchiv – Militärarchiv Freiburg, sign. RW/49-627/a, *Der geheime militärische Nachrichtendienst der Tschechoslowakei gegen Deutschland*, fol. 20, 69, 86, 90, 91 a 97.

¹⁹ Bundesarchiv – Militärarchiv Freiburg, sign. RW/49-627/a, *Der geheime militärische Nachrichtendienst der Tschechoslowakei gegen Deutschland*, fol. 70.

pplk. Václav Kopačka současně stanovil nové podmínky pro samotné vázání tipů. Celá zpravodajská akce se z bezpečnostních důvodů dostala pevněji pod pravomoc zpravodajského ústředí.²⁰

Otázkou prozatím zůstává, co mohlo stát za odhalením celé akce. Jejímu utajení bezesporu nepřispělo nepřímé a svým způsobem nevědomé zapojení většího množství osob. Pro zajímavost lze ihned uvést, že při pozdějším soudním procesu s Františkem Dobianerem v červnu 1943 v Berlíně se jako klíčové uvádí svědectví jednoho jeho říšskoněmeckého klienta. Uvedené svědectví je zřejmě pouze krytím skutečného stavu věcí ze strany německého Abwehru. V elaborátu z března 1937 o práci československého zpravodajství se bez bližších informací k případu totiž uvádí využití neurčitěho množství agentů. Právě na základě jejich informací měl Abwehr postupně skládat úplnou mozaiku o aktivitách československé rozvědky v této oblasti.²¹

Abwehr si byl nicméně vědom potenciálního rizika ze strany neodhalených Dobianerových žadatelů o úvěr a tak již začátkem léta 1937 ve spolupráci s gestapem spustil rozsáhlou kampaň, do které měla být zapojena široká německá veřejnost. V srpnu roku 1937 vyšel v říšskoněmeckých časopisech a novinách článek s názvem „*Achtung: Spione am Werk. Warnung vor landesverräterischen Agentenwerbem*“, kde se upozorňovalo na pochybné peněžní ústavy zabývající se zpravodajským nábořem. Německý tisk doslovně varoval před aktivitami Franze Dobianera a apeloval na všechny, kteří s jeho podnikem přišli do kontaktu, aby se neprodleně obrátili na německou policii.²²

K nelibosti československé rozvědky začalo být kolem Dobianerovy osoby nepatřičně živo. Jeho další pobyt v pohraničí se stal hrozivě nebezpečným a bezprostředně po otištění článků v německých novinách mu byla poskytnuta policejní ochrana. Zpravodajské ústředí nakonec rozhodlo o přesunu do větší a tím pádem anonymnější Prahy. V hlavním městě obdržel také další novou identitu – Josef Dvořák, bytem Praha-Dejvice, Zelená 10.²³

V souvislosti se změnou místa působení došlo také k organizačním změnám. Dne 15. září 1937 byl tipař Franz Dobianer, kterého PAÚ Teta evidovala pod krycí značkou C-2011, zařazen pod novou značkou B-4011 přímo do evidence Kopačkova APS I²⁴. I ve změněných podmínkách zpravodajci nerezignovali na jeho možnosti²⁵ a nadále pracovali na plánech směřující k náboru osob v Německu.²⁶

V uvedené době ale špkt. František Fárek u PAÚ Teta již několik měsíců nepůsobil. Pravděpodobně v květnu roku 1937 došlo k jeho odeslání zpět na pražské ústředí. Po návratu na 2. oddě-

²⁰ VÚA–VHA, Velitelství vojenské zpravodajské služby (f. 37), sign. 37-382-2, *Věc: Typařská akce – návrh*, fol. 106–107.

²¹ Kokoška, J. – Kokoška, S.: *Spor o agenta A-54*. Praha 1994, s. 61–62 a Bundesarchiv – Militärarchiv Freiburg, sign. RW/49-627/a, *Der geheime militärische Nachrichtendienst der Tschechoslowakei gegen Deutschland*, fol. 66.

²² NA, f. Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze (f. 207), sign. 207-609-63, *Věc: Německo, novinářské články o špionáži v ČSR*, fol. 10–11 a Jaroslav Kokoška – Stanislav Kokoška, *Spor o agenta A-54*. Naše vojsko, Praha 1994, s. 61–62.

²³ NA, f. Ministerstvo vnitra I – prezidium (f. 225), sign. 225-1148-3, *Článek „Amtliche Warnung vor getarnter Spionage“ uveřejněný v časopisu „Die Zeit“ ze dne 11. srpna 1937, čís. 187*, fol. 6–7 a ABS, f. Mapy zpráv zpracované studijním ústavem MV (f. Z), sign. Z-6-314-1/130.

²⁴ APS I v Praze tipaře Františka Dvořáka pod krycí značkou B-4011 ve svém stavu evidovalo ke dnům 1. duben a 1. červenec 1938. STRAKA, K.: *Agenturní síť čs. armády v Čechách a v Německu (1937–1938)*. HaV 2012, č. 4, s. 58, 63.

²⁵ K jeho charakteristice tehdejší prameny uvádějí: „*Je inteligentní, velmi obeznaný jak v písemném, tak i osobním styku s osobami. Snaží se pracovat spolehlivě a bezohledně k dosažení cíle. Na jeho činnost neměly ani větší obtíže soukromého rázu (opuštění bydliště a vlastní vily, změna jména, rodinné poměry apod.) zvláštního vlivu. Je nám oddán, je však též náročný. V práci je vytrvalý, někdy i neúnavný. Je trpělivý a nedává se neúspěchem odstrašiti.*“ VÚA–VHA, Velitelství vojenské zpravodajské služby (f. 37), sign. 37-382-2, Charakteristika agenta za rok 1937, fol. 97.

²⁶ VÚA–VHA, Velitelství vojenské zpravodajské služby (f. 37), sign. 37-382-2, Charakteristika agenta za rok 1937, fol. 97.

lení dostal v sekci P-1 na starost kontrolu všech měsíčních vyúčtování PAÚ, a to hlavně z hlediska úměrnosti finančních nákladů ke zpravodajskému efektu. Je zajímavé, že Fárek důvody svého odvolání do Prahy neosvětluje. Mlčí také jeho osobní materiály. Jistě je pouze to, že po svém odvolání do Prahy s vlastní agenturou či agenty nepřicházel již do styku.²⁷

Závěrem

Po prozrazení zpravodajské náborářské akce a po přestěhování Franze Dobianera do Prahy jeho zpravodajské možnosti vyhasly. Nutné se ale nabízí především otázka, co stálo za prozrazením Dobianerovy půjčkové akce. Kvůli značné torzovitosti archivních pramenů je odкрытие skutečného pozadí tehdejších událostí značně složité. Nicméně můžeme částečně vycházet ze vzpomínek Františka Fárka, který se k uvedené věci po válce několikrát vracel. Podle něj mohl stát za prozrazením celé akce škpt. Ludvík Novotný, a to buď zcela vědomě, nebo kvůli své neopatrnosti. Fárek na Novotného sice vzpomínal jako na skvělého a inteligentního vojáka, nicméně poukazyval na fakt, že po jeho příchodu do severočeského pohraničí v roce 1936 začalo přibývat případů odhalených spolupracovníků československé rozvědky. To se přelilo také do roku následujícího. Postupem doby nabyl dojmu, že za uvedenými neúspěchy musel nějakým způsobem stát právě škpt. Novotný.²⁸

Možná další prameny poskytnout detailní vhled do celého případu a celé pozadí nám definitivně rozklíčují. Nelze tak mít za vyloučené, že v blízké či vzdálenější budoucnosti dojde ze strany odborné veřejnosti ke korekci nebo doplnění uvedené problematiky a plnému zhodnocení přínosu této akce pro československé zpravodajství. Na své zpracování taktéž čeká detailní rekonstrukce sítě spolupracovníků z řad Dobianerových žadatelů o úvěr.

Jaké však byly další osudy našich protagonistů? Franz Dobianer, alias Josef Dvořák, svému osudu přece jen neunikl. Krátce po okupaci českých zemí v březnu roku 1939 uprchl do Polska, ale následně se vrátil zpět ke své rodině do Prahy. Na jeho dejvické adrese ho také 22. února 1940 zatkla německá tajná policie. Dne 8. června 1943 byl Lidovým soudem v Berlíně odsouzen k trestu smrti a v září stejného roku ho v Berlíně -Plötensee popravili.²⁹

František Fárek se bezprostředně po nacistické okupaci zapojil do odboje. V rámci skupiny Tři konšelé spolu se štábními kapitány Aloisem Časlavkou a Antonínem Longou prováděl zpravodajskou činnost pro potřeby československého zahraničního odboje. Jeho skupina mimo jiné pomohla dostat do zahraničí rodiny Moravcových zpravodajských důstojníků. V listopadu roku 1939 ho zatkl Gestapo a Lidový soud v Berlíně ho spolu s Antonínem Longou odsoudil k desetiletému trestu káznice. Věznění přežil a po válce začal pracovat v odboru pro politické zpravodajství při ministerstvu vnitra. Po komunistickém převratu v únoru roku 1948 ale musel tento úřad opustit. Následně ho zatkla Státní bezpečnost. Krátce byl také vězněn. V šedesátých letech sepsal své vzpomínky pod názvem *Stopy mizí v archivu*, které se také staly podkladem pro televizní inscenaci *Bankovní dům Daubner*. Zemřel v roce 1973 ve svém pražském bydlíšti.³⁰

²⁷ TITL, Z.: *Rekonstrukce vývoje organizační struktury a personálií československého vojenského výzvědného zpravodajství (do 15. března 1939). 1. část – stať*. Praha 1995, s. 57 a FÁREK, F.: *Řízené rozhovory* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 20–21.

²⁸ FÁREK, F.: *Řízené rozhovory* (nepublikovaný rukopis v držení prof. Jiřího Fárka), s. 12–14.

²⁹ ABS, f. Mapy zpráv zpracované studijním ústavem MV (f. Z), sign. Z-6-314-1/130; f. Německé soudy v Říši (f. 141), sign. 141-70-6, *Anklageschrift*, fol. 19.

³⁰ VYHLÍDAL, M.: *První ze Tří konšelů štábní kapitán František Fárek* (rukopis).

Jaké byla životní pouť špkt. Ludvíka Novotného, tedy důstojníka, na kterého padla Fárkova závažná obvinění? Ludvík Novotný se narodil se v maďarském Miskolci do rodiny vojenského krejčího. V Levoči absolvoval maďarskou obecnou školu i maďarské gymnázium. Následně prošel studiem na vojenské kadetce v Košicích pro změnu s německou vyučovací řečí. Po vypuknutí 1. světové války narukoval ke K. K. Infanterieregiment Nr. 3, se kterým se zúčastnil bojů na ruské a italské frontě. Po válce byl přijat do svazku nově vzniklé československé armády a s perfektní znalostí maďarského a německého jazyka začal již od roku 1919 působit jako zpravodajský důstojník. V lednu roku 1934 přešel ke 2. (zpravodajskému) oddělení HŠ a posléze k Předsunuté agenturní ústředně v Ústí nad Labem a následně v Litoměřicích. V době jeho působení v severočeských předsunutých ústřednách přednosta pražského APS I pplk. Václav Kopačka několikrát poukazoval na různé nedostatky svého podřízeného. V lednu roku 1937 mu dokonce udělil písemnou výtku, nicméně Novotný na 2. oddělení setrval až do 17. července 1938, kdy byl odeslán k Pěšímu pluku 3 Jana Žižky z Trocnova. Po okupaci se přihlásil k německé národnosti. Přestěhoval se do Kroměříže, kde byl činný v různých nacistických organizacích. Koncem války uprchl do Rakouska. Pro podezření ze spolupráce s německými bezpečnostními složkami po něm, jako po válečném zločinci, československé úřady neúspěšně pátraly. Jeho další osudy nejsou prozatím známy.³¹

PhDr. Milan Vyhlídal, Ph.D.

Katedra vojenského umění, Fakulta vojenského leadershipu,

Univerzita obrany

Kounicova 65, 662 10

Brno

Česká republika

e-mail: Vyhlidal.Milan@seznam.cz

³¹ VÚA–VHA, Sb. Kvalifikační listiny, Kvalifikační listina Ludvíka Novotného, *Kvalifikační listina – Část I*; f. VZ I, k. 4, *Věc: Činnost Tety – závady, 26. květen 1937*; ABS, f. Odbor politického zpravodajství MV (f. 2M), *Karta s relací na jméno Ludvík Novotný, nar. 1897* a NA, f. Komise pro stíhání válečných zločinů (f. 316), *Věc: Archiv říšského protektora – zpracování z 6. července 1947*, fol. 77–78.